

جایگاه

ارتداد
و حکم آن در هندسه معرفتی
السالک

(تبيين ماهيت ارتداد و بررسی حکم پاره و کسکال ارتداد
با آزادی عقیده و بیان در اسلام)

حجة الاسلام حیدر امانی فر
دانشجوی ترم آخر و کترای تخصصی
دانشگاه پیام نور

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور : جایگاه ارتداد و حکم آن در هندسه معرفتی انسان؛ (تبیین ماهیت ارتداد و بررسی حکم پارادوکسیکال ارتداد با آزادی عقیده و بیان در اسلام) حیدر امانی فر.
 مشخصات نشر : تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۵۴۴ ص.
 شابک : 978-964-440-497-9
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا.
 یادداشت : کتابنامه.
 عنوان دیگر : تبیین ماهیت ارتداد و بررسی حکم پارادوکسیکال ارتداد با آزادی عقیده و بیان در اسلام.
 موضوع : ارتداد - اسلام.
 موضوع : آزادی بیان (اسلام).
 موضوع : آزادی (اسلام).
 رده بندی کنگر : ۱۳۹۲ ج ۸ الف ۵/ ۱۹۶/ ۵ BP
 رده بندی دیویی : ۲۹۷/ ۳۷۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۲۳۴۸۴۱

تهران - خیابان پامنار - بنی هاشم - پلاک ۱۲
 تلفن: ۳۳۹۱۶۹۴۴
 فروشگاه ۱: تهران - بازار سلطانی - طبقه اول - پلاک ۳۹
 تلفن: ۵۵۶۲۰۴۱۰ - ۵۵۶۲۷۴۴۹
 فروشگاه ۲: تهران - خیابان انقلاب - بازارچه کتاب - پلاک ۱۰
 تلفن: ۶۶۴۰۸۴۴۱

جایگاه ارتداد و حکم آن در هندسه معرفتی انسان

نویسنده: حیدر امانی فر

- چاپ اول: ۱۳۹۲ ش.
- تعداد صفحات و طبع: ۵۴۴ ص، وزیری.
- تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه
- لیتوگرافی: لوح محفوظ
- چاپ: مروی
- ناشر: دارالکتب الاسلامیه
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۰-۴۹۷-۹ / ISBN: 978-964-440-497-9
- حق چاپ برای ناشر محفوظ است
- قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

فهرست

۱۳	تقدیم
۱۵	مقدمه
۱۸	سابقه ارتداد و حکم آن
۲۰	پیشینه دفاع از ارتداد در دین ستیزی‌های معاصر

فصل اول (دیدگاه اسلام در مورد آزادی عقیده و بیان)

۲۷	آزادی عقیده و دلایل آن در اسلام
۲۸	دلیل اول: انسان تکویناً موجودی مختار و صاحب اراده است
۲۹	دلیل دوم: بهر سمیت شناختن آزادی اندیشه و حق انتخاب مخالفین
۲۹	دلیل سوم: اثبات ناپذیری حق و حقیقت با زور و زور
۳۰	دلیل چهارم: زورگویی مجوز زورگویی است
۳۱	دلیل پنجم: اصول دین باید تحقیقی باشد نه تقلیدی
۳۲	دلیل ششم: نهی قرآن کریم از تحمیل عقیده بر دیگران
۳۳	دلیل هفتم: منع تفتیش عقاید در اسلام
۳۴	دلیل هشتم: مخالفت اسلام با آنچه ضد عقل است
۳۴	دلیل نهم: ارائه برهان و تقاضای برهان
۳۵	دلیل دهم: مخالفت اسلام با آنچه که ضد اراده است
۳۵	دلیل یازدهم: مستضعفین فکری سایر ادیان
۳۶	دلیل دوازدهم: روش اسلام در تبلیغ دین روشی آزاداندیشانه است
۴۶	معقول و منطقی بودن دعوت
۳۷	تقدم نویدبخشی بر بیم‌دهندگی
۳۷	سادگی و پرهیز از بیانات غیر قابل فهم
۴۷	پرهیز از ایجاد نفرت
۳۸	پرهیز از ملامت و خشونت
۳۸	گذشت و آسانگیری
۳۹	نرمش و مدارای اولیاء دین و مملکت با مردم
۴۰	دعوت اسلام از مخالفین، به اقامه برهان
۴۱	پلورالیسم دینی به معنای تحمل عقیده دیگران و همزیستی مسالمت‌آمیز با
۴۲	دلایل خاص آزادی بیان در اسلام

- ۴۲ ..... تکلیف پیامبر به بیان حقّ
- ۴۳ ..... درخواست از مخالفین به اقامه برهان
- ۴۳ ..... ممنوعیت تمسخر و تحقیر عقاید دیگران

فصل دوم (تعریف ارتداد و حکم آن در قرآن، سنت و فقه)

- ۴۹ ..... تعریف ارتداد و حکم آن در لغت، قرآن، سنت و فقه
- ۵۳ ..... ارتداد در روایات نیز که مبنای تعریف فقهاء می باشد چنین تعریف شده است:
- ۵۳ ..... حکم و کیفر مرتد در قرآن کریم
- ۵۴ ..... عدم قبول دین و محرومیت از هدایت و لعنت خدا و ملائکه و تمام مردم و عذاب دردناک
- ۵۵ ..... نابودی اعمال و خشم الهی و محرومیت از رضوان خدا
- ۵۶ ..... قساوت قلب و کور شدن فهم و اختلال در قوه ادراک و عدم پذیرش استغفار برای آنان
- ۵۷ ..... نزول عذاب و مسخ مرتدین در دنیا و ناپردی آنان با عذاب و حکم قتل آنان
- ۶۰ ..... بن بست هدایت ناپذیری - ترک و حرمت دوستی با آنان و حکم به قتل آنان
- ۶۳ ..... غضب الهی و ذلت در دنیا
- ۶۳ ..... خسران در دنیا و آخرت
- ۶۴ ..... محرومیت از ولایت خداوند و عذاب جارودان و دردناک در دنیا و آخرت
- ۶۵ ..... سختی جان دادن
- ۶۶ ..... سیاه رونی و عذاب دردناک
- ۶۶ ..... حکم مجازات مرتد در روایات
- ۷۳ ..... حکم مرتد در فقه شیعه
- ۷۷ ..... احکام مرتد در نزد اهل جماعت
- ۸۰ ..... قتل مرتد در سایر ادیان

فصل سوم بررسی آرای مخالفین و مدافعین حکم ارتداد

- ۸۵ ..... آراء مخالفین و منکرین حکم ارتداد و نقد آنها
- ۸۶ ..... اشکالات
- ۸۸ ..... نقد اجمالی شبهات وارده علیه حکم ارتداد
- ۹۳ ..... نقد
- ۱۰۰ ..... آراء مدافعین از حکم ارتداد و نقد آنها
- ۱۰۱ ..... گروه اول: کسانی که با رویکرد حذفی به دفاع از حکم ارتداد پرداخته اند
- ۱۰۶ ..... نقد

- ۱۰۹ ..... گروه دوم با رویکرد سیاسی، اجتماعی و امنیتی
- ۱۱۷ ..... نقد
- ۱۱۸ ..... گروه سوم: با رویکرد تحلیلی

فصل چهارم ماهیت اندیشه و عقیده و مناط اعتبار آن

- ۱۳۳ ..... ضرورت تبیین مفاهیم اسلامی از دیدگاه اسلام
- ۱۳۵ ..... معیار و ملاک اعتبار عقیده و ایمان
- ۱۴۱ ..... نقش عقلانیت در مسئله شناخت از دیدگاه فلاسفه
- ۱۴۸ ..... قیاس برهانی شریف ترین قیاس
- ۱۵۲ ..... سیره رسول اکرم صلی الله علیه و آله (برهان وجدان احسن)
- ۱۵۵ ..... پرهیز از تجربه گرایی و علمزدگی در دین شناسی
- ۱۵۹ ..... موانع اندیشه و عوامل حق ستیزی از دیدگاه قرآن و سنت
- ۱۶۰ ..... تکیه بر ظن و گمان به جای علم و یقین
- ۱۶۰ ..... میلها و هواهای نفسانی
- ۱۶۱ ..... شتابزدگی
- ۱۶۱ ..... سنت گرایی و گذشته نگری (تقلید کورکورانه از گذشتگان)
- ۱۶۲ ..... شخصیت گرایی (تفکر قبیله ای و بانندی و حزبی و تقلید کورکورانه از اشخاص قدرتمند)
- ۱۶۳ ..... غفلت و حق ستیزی
- ۱۶۴ ..... وسوسه علمی و شیطانی و غرق شدن در اوهام و خیالات
- ۱۶۵ ..... کبر و غرور
- ۱۶۶ ..... دنیا گرایی
- ۱۶۷ ..... گناه و آلودگی
- ۱۶۷ ..... ملاکهای حقانیت یک دین الهی
- ۱۷۱ ..... اهلیت و صلاحیت داشتن برای قضاوت در دین
- ۱۷۳ ..... آزادی عقیدتی در حد توان علمی
- ۱۷۴ ..... اباحه گری یا آزادی عقیده
- ۱۷۵ ..... نقد
- ۱۷۵ ..... الف- تناقض نظری و عملی لیبرالیسم با مدعای خود
- ۱۷۶ ..... ب- اباحه گری به جای آزادی عقیده و عقلانیت

فصل پنجم ماهیت اسلام از نگاه قرآن و سنت

- ویزگیهای دین اسلام ۱۹۴
- اسلام دین آرامش و امنیت ۱۹۴
- اسلام تنها دین تحریف نشده الهی است که تاریخ روشن و غیر قابل تردید دارد ۱۹۸
- اسلام تنها دینی است که معجزه جاوید دارد ۱۹۹
- اسلام دین فطرت است ۲۰۰
- اسلام دین عقل و عقلانیت ۲۰۳
- الف - تقدّم ایزدی عقل بر اسلام (تقدّم حجیت عقل بر دین) ۲۰۳
- ب - ملازمه عقل و دین بعنوان منبع استنباط احکام ۲۰۴
- ج - حاکمیت عقل بر احکام شرعی و دایره مداری احکام بر اساس مصالح و مفاسد ۲۰۶
- د - حمایت اسلام از قوم عاقله ۲۰۷
- ه - مقام و جایگاه ارزشی عقل در اسلام ۲۰۷
- اسلام دین آزادی عقیده و بیان است ۲۱۰
- اسلام دین آزادی، عدالت و حقوق بشر است ۲۱۰
- اسلام دین علم و آگاهی و دشمن جهل و خرافات ۲۱۲
- اسلام دین رأفت و رحمت توأم با عدالت ۲۱۵
- اسلام دین حضرت آدم تا پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله ۳۱۹
- اسلام دین اخلاق و جامع همه ارزشهای انسانی، و دشمن تمام مفاسد اخلاقی و ۲۲۳
- تبیین و تحلیل استدلال فوق **فصل ششم (ماهیت ارتداد و شبهه حکم مرتد در کتاب و سنت)** ۲۳۰
- ارتداد به معنای شک و تردید و با انگیزه کشف حقیقت (صادقانه) ۲۳۰
- استقبال از مباحث و تشکیکات علمی ۲۳۳
- مرتد و شاک حق انکار ندارد و عقلاً نمی تواند منکر باشد ۲۳۶
- جای شبهه علمی در جایگاه علمی است ۲۳۸
- پذیرش توبه مرتد با احتمال جهل و صداقت آنان و احتمال شبهه فکری ۲۳۹
- ارتداد احساساتی و اکراهی ۲۴۲
- ارتداد و انکار صادقانه اسلام ۲۴۳
- تحلیل محال بودن ارتداد صادقانه و حقیقی از اسلام ۲۴۴
- انکار و تکذیب تاریخ اسلام محال است ۲۴۴
- تکذیب اسلام تکذیب فطرت است ۲۴۴
- تخطئه روش عقلاء به جای پاسخ به تحدی قرآن ۲۴۵
- انکار اسلام یا ستیزه با عقلانیت و دستاوردهای عقلی بشر ۲۴۶

- ۲۴۷ ..... انکار اسلام، انکار علم و معرفت است.
- ۲۴۷ ..... انکار اسلام یا عدالت ستیزی
- ۲۴۸ ..... انکار اسلام مساوی است با فساد و فحشاء و ناامنی
- ۲۴۸ ..... انکار اسلام یا انکار آزادی عقیده
- ۲۴۹ ..... انکار اسلام یا تکذیب همه ادیان الهی
- ۲۵۱ ..... انکار اسلام یا انکار تمام فضائل انسانی
- ۲۵۲ ..... ارتداد کفر آمیز و منافقانه
- ۲۵۲ ..... ارتداد فتنه گرانه فاسقان، ارتداد مشمول مجازات در اسلام است
- ۲۵۳ ..... دلایل وحدت ارتداد، کفر و نفاق در اسلام
- ۲۵۳ ..... دلیل اول: آیات قرآن
- ۲۶۰ ..... دلیل دوم: روایات
- ۲۶۴ ..... دلیل سوم: بیان فقهاء
- ۲۷۲ ..... شرایط تحقق ارتداد مشمول مجازات در فقه
- ۲۷۹ ..... ارتداد غافل، فراموشکار، خواب، بیهوش، روانی و از روی عصبانیت و اکراه
- ۲۷۹ ..... سخت گیری اسلام در اثبات ارتداد و تقدم حفظ و حرمت خون مسلمان بر اجرای حدود
- ۲۸۰ ..... دلیل چهارم (جرائمی که در فقه مهر ارتداد بخورده اند)
- ۲۸۱ ..... الف- محاربه یا ارتداد
- ۲۸۴ ..... ب- تحریف و بدعتگزاری در دین
- ۲۸۹ ..... منکرین خدا
- ۲۸۹ ..... حکم مجسمه
- ۲۹۰ ..... ج- منکرین نبوت انبیاء و مدعیان نبوت و امامت و نیابت امام زمان
- ۲۹۲ ..... د- تمسخر کنندگان دین و مقدسات
- ۲۹۲ ..... ه- اهانت کنندگان به مقدسات
- ۲۹۵ ..... ز- خائنین به منافع اسلام و مسلمین یا همان ایادی و ستون پنجم کفار
- ۲۹۶ ..... ح- مروجان فرهنگ اباحه گری و عوامل بیگانه و فاسقان
- ۲۹۷ ..... ط- جاسوس کفار محارب
- ۲۹۷ ..... دلیل پنجم: سیره عملی رسول اکرم ﷺ و ائمه اطهار علیهم السلام
- ۲۹۹ ..... دلیل ششم: سیره فقهاء
- ۳۰۰ ..... دلیل هفتم (عدم تناقض در قرآن)
- ۳۰۱ ..... دلیل هشتم (عدم تناقض اسلام با بدیهات عقلی و فطری)
- ۳۰۱ ..... دلیل نهم: ترویج آزادی عقیده توسط خود اسلام

۳۰۱	دلیل دهم (تفییح به کارگیری زور و اجبار در اسلام در مورد عقاید).....
۳۰۲	دلیل یازدهم: اعتراف مخالفین و مدافعین از حکم ارتداد به آزاد اندیشی اسلام.....
۳۰۲	دلیل دوازدهم (تقویت مقوم‌های عقل و حرمت زایل کننده‌های عقل در اسلام).....
۳۰۳	دلیل سیزدهم (تساهل و تسامح در اسلام).....
۳۰۴	دلیل چهاردهم (تأکید و تعظیم جایگاه عقل و عقلانیت و علم در اسلام و وجوب پیروی از.....
۳۰۴	یقین حتی اگر اشتباه باشد.....
۳۰۵	دلیل پانزدهم (کواهی تاریخ).....
۳۰۵	دلیل شانزدهم: معاییر قرآن کریم در مورد ارتداد و مرتد.....
۳۱۵	نتیجه بحث.....

فصل هفتم اثبات نظریه قرآن در ترازوی تاریخ

۳۲۱	مرتدان قبل از اسلام.....
۳۳۱	شیطان اولین کافر و مرتد.....
۳۳۲	قایل.....
۳۴۲	بر صیصای عابد.....
۳۳۳	سامری و بنی اسرائیل.....
۳۳۳	پولس در عالم مسیحیت.....
۳۳۳	مرتدین عصر پیامبر اکرم ﷺ.....
۳۳۳	عبدالله بن سعد ابی سرح.....
۳۳۴	مقیس بن صبابه.....
۳۳۴	مسلیمة بن حبیب و سجاح دختر حارث بن سویه.....
۳۳۷	عبدالله ابن خطل از قبیله بنی تمیم.....
۳۳۷	اسد الغسی.....
۳۳۷	طلیحة ابن خویلد.....
۳۳۸	جَبَلَة ابن الَیْهَم الغَسَّانی.....
۳۳۹	دوران پس از پیامبر اکرم ﷺ.....
۳۳۹	عصر اموی - معاویة بن ابی سفیان بنیانگذار هرمنوتیک و قرائت جدید از اسلام.....
۳۳۹	معاویة و نادیده گرفتن اصول شرع و اسلام.....
۳۴۲	سکولاریسم دین سیاستمداران و چپاولگران بیت المال.....
۳۴۴	۱. عثمان بن عفان (بنیانگذار سکولاریسم عملی در اسلام).....
۳۴۴	۲. زبیر بن عوام.....

۳. طلحه ۳۴۵
۴. عبدالرحمن بن عوف ۳۴۵
- بنی امیه بنیانگذار سکولاریسم ریاکارانه و مروج اباحه گری ۳۴۶
- عصر عباسی ۳۵۱
- خلفای عباسی و سکولاریسم (دین زدائی از جامعه) ۳۵۱
- اباحه گران محکوم به ارتداد در عصر خلفای اموی و عباسی ۳۵۳
- فرق ضَّالّه با رویکرد ارتداد ۳۵۹
- فرقه ضَّالّه واقفیه و دنیاپرستی ۳۵۹
- قدّریه یا مجتبره ۳۶۰
- مرجئه ۳۶۴
- محمد بن عبدالوهاب و فرقه ضَّالّه وهابیت ۳۶۸
- صوفیه بزرگترین جریان ضد دینی و بدعتگزار و بستر ارتداد در تاریخ ۳۶۹
- صوفیه ستون پنجم دشمنان اسلام و کفار ۳۷۴
- نوت فتحعلی شاه و فراهم شدن زمینه فعالیت بیشتر برای صوفیان ۳۷۶
- تصوف مناسبترین بستر تولد ارتداد و اباحه گری در تاریخ ۳۸۰
- رقص، سماع، غنا و شهوترانی در صوفیه به جای صلوات و عبادت ۳۷۹
- دشمنی با علماء دین و فقها و حذف فقه و شریعت ۳۸۳
- فرهنگ اباحه گری و قوادی و همجنس بازی و اشاعه فساد و منکرات ۳۸۵
- فرقه اهل حق و ترویج کفر و فساد و فحشاء ۳۹۲
- ادعای پیامبری ۳۹۵
- تکذیب عصمت پیامبران ۳۹۶
- مسلک جبری و الوهیتی ۳۹۶
- ترویج فساد ۳۹۶
- تحریف و بی اعتبار کردن قرآن ۳۹۷
- صیغه خواهر و برادری ۳۹۷
- فرقه اسماعیلیه (باطنیه) و ترویج اباحه گری ۳۹۸
- اباحه گری و نسخ احکام شریعت با اعلام قیامت توسط فرقه ضَّالّه اسماعیلیه ۳۹۹
- فرقه آقا خانیه از فرقه های اسماعیلیه ۴۰۰
- قیام عامل انگلیس (آقا خان محلاتی) رهبر فرقه اسماعیلیه ۴۰۰
- فرقه ضَّالّه باییه و بهائیت و شخصیت های مرتد آن ۴۰۲
- علی محمد باب بنیانگذار فرقه بابیت ۴۰۲

- ۴۰۶ ..... ملا علی حسین آبادی از اولین شخصیتهای بابی
- ۴۰۷ ..... ملا حسین بشرویه از مرتدین بایه
- ۴۰۸ ..... قره العین مظهر فساد و ارتداد
- ۴۱۹ ..... میرزا حسینعلی نوری، بنیانگذار فرقه ضاله بهائیه
- ۴۲۰ ..... مزدوری بیگانگان:
- ۴۲۱ ..... حمایت شدن او از جانب نوکر روس و انگلیس:
- ۴۲۲ ..... حمایت مستقیم سفارت روس از میرزا حسینعلی:
- ۴۲۴ ..... بدعتها و ادعای بی دلیل و کفرآمیز بهائیان
- ۴۲۴ ..... پاک بودن نطفه
- ۴۲۴ ..... پلورالیسم بهائی
- ۴۲۴ ..... ادعای الوهیت و مطهریت امام حسین
- ۴۲۷ ..... تصاحب زن شوهر دار و ازدواج با محارم
- ۴۲۹ ..... وحدت جریان بهائیت، صهیونیزم و فراماسونری
- ۴۳۱ ..... جریانات ارتدادی در سده اخیر
- ۴۳۲ ..... فراماسونری و صهیونیزم
- ۴۳۲ ..... دستور العمل های ماسونیزم و فراماسونها
- ۴۳۵ ..... هدف ماسونیزم
- ۴۳۷ ..... پروتکل های صهیونیزم
- ۴۳۷ ..... پروتکل شماره ۱
- ۴۳۸ ..... پروتکل شماره ۲
- ۴۳۸ ..... پروتکل شماره ۷
- ۴۳۹ ..... پروتکل شماره ۱۰
- ۴۳۹ ..... پروتکل شماره ۱۳
- ۴۴۰ ..... پروتکل شماره ۱۴
- ۴۴۰ ..... پروتکل شماره ۱۶
- ۴۴۰ ..... پروتکل شماره ۱۸
- ۴۴۱ ..... دستورالعمل ها و شعارهای جریانات ارتدادی در سه دهه اخیر
- ۴۴۸ ..... ملی گرایی و اصلاح طلبی؛ پوششی برای دین ستیزی
- ۴۵۳ ..... نگاهی به شعارهای جریان دین ستیز اصلاحات (شکولار) و طرفداران لیبرالیسم در ایران
- ۴۵۴ ..... تشبیه نابجای انقلاب به هم کاسه های خود:
- ۴۵۴ ..... تحقیر و توهین به ملت:

- ۴۵۵ ..... دروغ و تهمت ضدیت با مدرنیسم:
- ۴۵۵ ..... تصریح به وحدت ماهیت خود با کفار:
- ۴۵۶ ..... حمله به مجازات‌های اسلامی برای دفاع از جنایتکاران در قالب مغلطه:
- ۴۵۷ ..... استفاده از ابزار دروغ و تحریف:
- ۴۵۷ ..... ملت به جای خدا .....
- ۴۵۷ ..... دفاع از متجاوزین به حقوق مردم و رشوه خواران و بهائیان .....
- ۴۵۹ ..... دشمنی با شریعت اسلام خصوصاً احکام جزائی آن .....
- ۴۵۹ ..... سخنان بی پایه و اساس اباحه‌گران معاصر .....
- ۴۶۴ ..... توهین به دین با تمثیل نابجا .....
- ۴۶۴ ..... اشاعه فساد و فحشاء به نام روشنفکر و آزادی .....
- ۴۶۸ ..... استفاده از حرابه تحریف و تحقیر برای رواج فساد .....
- ۴۷۲ ..... توجیه و تبرئه سران کفر و استکبار توسط دین‌ستیزان غربزده .....
- ۴۷۸ ..... دین‌ستیزی و دفاع از ارتداد؛ مأموریت اصلی جاسوسان کفار .....
- ۴۸۱ ..... نگاهی کوتاه به تعدادی از شخصیت‌های دین‌ستیز معاصر .....
- ۴۸۳ ..... ۱- سران روتاری در ایران .....
- ۴۸۶ ..... ۲- غارتگران بیت المال و سران ارشد رژیم طاغوت .....
- ۴۸۸ ..... ۳- راهب‌ان جهان‌نگلو نظریه پرداز دین‌ستیز اصلاحات و اعوان و انصار او .....
- ۴۹۶ ..... ۴- رجال دین‌ستیز دوران مشروطه، پهلوی و دوره اصلاحات (آمریکائی) .....
- ۴۴۹ ..... غارتگران و سیاستمداران دین‌ستیز عصر حاضر .....
- ۵۰۰ ..... پول‌پرستی و اباحه‌گری با رنگ فلسفی .....
- ۵۰۵ ..... ماهیت سکولاریسم از نگاه علامه محمد تقی جعفری .....
- ۵۰۸ ..... گروه‌های شیطانی یا ماهیت بی‌پرده و عریان ارتداد و سکولاریسم .....
- ۵۱۰ ..... حکم ارتداد سلمان رشدی .....
- ۵۱۲ ..... حکم تاریخی امام خمینی علیه سلمان رشدی و پیام‌های ایشان .....
- ۵۱۳ ..... اطلاعیه دفتر امام خمینی؛ در مورد توبه سلمان رشدی (نویسنده کتاب آیات شیطانی): .....

منابع و مأخذ

- ۵۲۲ ..... الف- کتب فارسی .....
- ۵۲۶ ..... ب- کتب عربی .....
- ۵۳۷ ..... ج- روزنامه‌ها و نشریات .....

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تقدیم

تقدیم به علماء عامل و فقهاء صالح و محدثین عظیم الشان جهان تشیع که با حفظ تراث اسلامی و سیره نبوی و ائمه اطهار علیهم السلام چراغ فروزان هدایت را روشن نگه داشتند. و منابع عظیم و پایان ناپذیر اسلام را با خون خود از شر بدعت گزاران در دین و محرفان تاریخ خصوصاً قوم پلید یهود محافظت نمودند تا نسل امروز بتواند با مراجعه به آنها همچنان با مسخ گوی پرش های نوظهور بوده و برداشتن چنین گوهرهای تابناکی بر خود ببالد. تقدیم به امام راحل و عظیم الشانی که اسلام ناب محمدی را در قرن حاضر به منصفه ظهور رساند و تقدیم به خَلَف صالحش که پرچم انقلاب اسلامی را با عزت و افتخار بر دوش می کشد تا آنرا بر بلندای قله های رفیع عزت و سربلندی و پیشرفت به اهتزاز در آورد. و آنرا به دست صاحب اصلی این نظام بسپارد. همان رادمردی که شالوده این بیان نامه از نظریه بدیع و منحصر به فرد ایشان الهام گرفته است، مرجع عظیم الشان فرید دهر حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (دامت برکاته).

بِسْمِ اللّٰهِ

حیدر امانی فر

یکی از فروع احکام مشهور فقهی حکم ارتداد می‌باشد. حکم ارتداد از جمله مجازات‌های سنگین در اسلام است که شامل منکر ضروری اسلام و کسانی که اصول اسلام را انکار و تکذیب کنند و به کفر حرد تظاهر نمایند می‌شود. منکر اسلام ممکن است تظاهر کند به دین دیگری گرویده و یا کلاً تظاهر به بی‌دینی و اباحه‌گری نماید.

مرتد در قرآن کریم بعنوان فردی منفر و مغضوب و ملعون معرفی^(۱) و در روایات و کتب فقهی فریقین مجازات سنگین از جس تا اعدام برای آن در نظر گرفته شده است. از امام باقر و صادق علیهم السلام روایت شده است: «الْمُرْتَدُّ يَسْتَأْتِبُ فَيَنْ تَابَ وَ إِلَّا قَتِلَ»^(۲)

مرتد باید توبه داده شود و اگر توبه نکرد کشته می‌شود. به نظر می‌رسد این فرع فقهی اولاً: با بدیهیات اولیه حقوق بشر که مورد قبول همه انسانها در تمام جوامع بشری است در تضاد و تراحم می‌باشد. ثانیاً: با مسلمات و مفروضات بدیهی اسلام نیز در تضاد بوده و نوعی بارادوکس را پدید می‌آورد.

اسلام از یک سو خود پرچمدار آزادی عقیده و بیان است و در قرآن کریم صدها بار انسانها را به تعقل و تفکر در آفاق و انفس و احوال گذشتگان دعوت می‌کند. «سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»^(۳)

۲. احمد بن حنبل، مسند، ج ۱، ص ۶۳ و ج ۶ ص ۲۰۵.

۱. آل عمران، آیات ۸۳ تا ۹۰.

ما نشانهای خود را در آفاق و انفس به شما نشان می‌دهیم تا آنکه برای شما کاملاً روشن شود که خداوند حق است.

و از سوی دیگر به صراحت زور و اجبار در دین را ممنوع و تقبیح کرده^(۱) و پیروی جاهلانه از گذشتگان را مذموم شمرده^(۲) و آنگاه به محض ورود به اسلام و گفتن شهادتین خروج از اسلام را حرام و مرتد از اسلام را منکوب و منفور و معذب به عذابهای دردناک دنیوی و اخروی می‌کند.

در مواجهه با این حکم پارادوکسیکال یا به ظاهر متناقض با حقوق بشر و اصول مورد قبول اسلام، چهار رویکرد وجود دارد.

رویکرد اول

برخورد حذفی با حکم ارتداد است. بر مبنای این رویکرد چون این حکم به حسب ظاهر با حقوق مسلم انسانی سازگار نیست این حکم، حکمی غیر اخلاقی و غیر انسانی (نعوذ بالله) تلقی شده و نه تنها باید حذف شود بلکه نشانه نقص اسلام نیز می‌باشد. این رویکرد از جانب کسانی مطرح است که به وحیانی بودن قرآن و اسلام اعتقاد چندانی نداشته و بیشتر تحت تأثیر آموزه‌های غربی (تجربه‌گرایان و لیبرالیسم) قرار دارند. این رویکرد نظر مخالفین حکم ارتداد می‌باشد و بیشتر از سوی معاندین طرح می‌گردد.

رویکرد دوم

این رویکرد نیز رویکردی حذفی می‌باشد ولی با نگاهی مدافعانه از اسلام و توسط کسانی مطرح شده است که از یک سو معتقد به وحیانی بودن اسلام و حکیمانه بودن دستورات و احکام فقهی آن هستند و از طرف دیگر در برابر این حکم پارادوکسیکال با آزادی عقیده به توجیهی منطقی و قانع‌کننده نائل نشده‌اند. لذا با رویکردی منفعلانه و تمسک به مفرّ مقتضیات زمان و توجیهات ناروا، حکم ارتداد را مخصوص زمان معصوم عليه السلام دانسته

۱. لا اكره في الدين. بقره / ۲۵۶.

۲. أُولَئِكَ كَانَ أَبَاؤُهُمْ لَّا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ. (بقره / ۱۷۰)

و در تخفیف و ایجاد تردید در اصل حکم کوشیده و به زعم خود به این مخاصمه پایان بخشیده‌اند.

رویکرد سوم

این رویکرد رویکردی تحلیلی و عقلی بوده است که بیشتر به جنبه سیاسی ارتداد و عواقب آن پرداخته، اکثر نظریات اندیشمندان در دفاع از حکم ارتداد معطوف به مضرات آن و عواقب ارتداد و تاثیرات آن بر اجتماع بوده است. هر چند این رویکرد تا حدودی موفق به توجیه فلسفه حکم ارتداد می‌شود ولی از عهده حل پارادوکس^(۱) آن با آزادی عقیده بر نیامده است.

رویکرد چهارم

رویکردی تحلیلی و عقلی است که با تبیین دقیق آزادی عقیده و بیان و تحلیل ماهیت ارتداد از نظر اسلام به رفع و حل این پارادوکس می‌پردازد. براساس این نظریه حکم ارتداد تنها هیچ تضاد و تزاممی با آزادی عقیده و بیان ندارد بلکه از جمله ابزارهای مهم و مؤثر در حفظ و خراست از آزادی اندیشه و تعقل و تفکر و آزادی بیان می‌باشد، که این پژوهش عهده‌دار تبیین و اثبات آن است.

انگیزه شدیدی که برای پاسخ به شبهه فوق ذهن این محقق را به خود مشغول کرده بود باعث گردید در جستجوی این حقیقت با علمای بسیاری در قسم صحبت کنم ولی عقلم متقاعد و قلمم راضی نشد. اکثراً بحث حق و حقوق اسلام را بر مسلمان مطرح، و کفر و ارتداد را مقابله با این حق و نوعی ناسپاسی می‌شمردند. عده‌ای نیز در اصل موضوع تردید و روایات آنرا زیر سؤال برده و عده‌ای دیگر نیز صدور حکم را مختص به معصوم دانسته و بدین وسیله خیال خود را راحت می‌کردند.

از حدود ده سال پیش مطالعاتی را در این زمینه آغاز کردم، ابتدا به مطالعه قرآن پرداخته و به این نتیجه رسیدم که هر آنچه به نام کفر آمده هیچ ربطی به عقل و عقلانیت و اندیشه ندارد

و هر چه هست سخن از هوای نفس و فساد و فحشاء و ظلم و ستم و خیانت و دروغ و بدعت و تحریف و نیرنگ و نفاق می‌باشد.

بررسی تاریخیچه فرق ضاله و دین ستیز در صدر اسلام و بررسی سخنان، منشورات و مطبوعات دین ستیزان عصر حاضر، کمک شایانی به کشف حقیقت ارتداد نمود و مشخص شد که حتی یک نفر را نمی‌توان یافت که به دشمنی و ضدیت با اسلام برخاسته باشد. ولی از طبقه قدرتمندان و چپاولگران فاسد بیت المال و یا از قشر فاسقین و مفسدین نباشد.

بررسی شخصیت‌های فرق ضاله و سخنان آنان اوج بی‌منطقی و ستیزه جوئی آنان را با حق و حقیقت و عمل غوطه‌وری آنان را در فساد و فحشاء به نمایش گذاشت و نظریه قرآن در ترازوی تاریخ نیز اثبات گردید.

نکاتی که تلاش گردیده در این پژوهش رعایت شود عبارت است از:

۱- این پژوهش با استناد به آیات و روایات و مستندات تاریخی ثابت کرده است که ارتداد عملی برخلاف علم و معرفت و یقین خود مرند و در ستیز با عقل و عقلانیت و انسانیت و حقوق بشر است.

۲- تلاش گردیده این کتاب برای جوانان و دانش‌جویان قابل فهم باشد و لذا سعی شده است حتی الامکان با جملاتی ساده و بدون پیچیدگیهای فنی بیان گردد.

۳- این بحث یک بحث فقهی و کلامی است. از آن جهت که مستندات حکم ارتداد فقهی است. بحث فقهی می‌باشد و از آن جهت که به بیان و تبیین فلسفه حکم ارتداد پرداخته شده بحث در کلام جدید می‌گنجد.

۴- برای این موضوع حداقل دو بار قرآن کریم مطالعه و آیات مربوط به کفر و نفاق استخراج و برای این موضوع مورد استفاده و استناد و تحلیل قرار گرفته است.

سابقه ارتداد و حکم آن

مسئله ارتداد سابقه‌ای به قدمت تاریخ بشر و حضور او در این کره خاکی دارد. و حکم

آن نیز در ادیان الهی بانندک تفاوتی در غلظت و شدت وجود داشته و اختصاص به اسلام ندارد. قرآن کریم با ذکر داستان هابیل و قابیل به انحراف قابیل از مسیر حق و گمراهی او اشاره کرده و در روایات نیز از او به عنوان اولین آتش پرست یاد شده است.^(۱)

داستان ارتداد سامری از یاران حضرت موسی که مردم را به گوساله پرستی دعوت کرد و حکم بسیار سنگین علیه او و پیروانش که در قرآن به تفصیل بیان شده از همین قبیل است. موارد زیادی از ارتداد بنی اسرائیل و مجازاتهای سنگین علیه آنان در قرآن و تورات و عهد جدید ذکر شده است.

کشتار مسیحیان بدست یهودیان در آغاز ظهور مسیحیت به مدت دو قرن از گسترده ترین نوع سوء استفاده از حکم ارتداد در شرایع آسمانی می باشد که در تاریخ رخ داده است.

ظهور پیامبران دروغین و مدعیان نبوت و امامت و نیابت امام زمان علیه السلام در صدر اسلام و دوران معاصر و اجرای حکم ارتداد علیه آنان توسط شخص پیامبر عظیم الشان اسلام و حضرت علی علیه السلام که در فصول پایانی به تفصیل آورده ایم و نزاع بین کلامیون اهل سنت در بحث حدود و قتل عام عده زیادی از مردم با حکم ارتداد در دوره محنت جریان مستمر ارتداد و اجرای آن حکم را به حق یا ناحق به نمایش می گذارد. تأسف بارترین نمونه اجرای این حکم، حکم به ارتداد و خروج حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام از دین توسط شریح قاضی ملعون اموی و شهادت شهید اول^(۲) و شهید ثانی^(۳) و شیخ اشراق بدستور

۱. طه، آیات ۹۷ - ۹۵.

۲. ابو عبدالله محمد بن جمال الدین مکی ابن شمس الدین محمد الدمشقی العاملی الجزینی معروف به شهید اول، در سال ۷۳۶ هـ متولد شد، زمانی که در بین علمای اهل سنت مشهور شد او را در قلعه شام زندانی و سپس انحرایش کردند و سرانجام به فتوای مفتی مالکی به قتل محکوم شد و سپس او را به صلیب کشیده و سنگسارش نمودند و در نهایت جسد او را به آتش کشیدند.

۳. زین الدین ابن نو والدین علی بن احمد بن محمد ابن جمال تقی بن صالح بن مشرف العاملی الجبلی مشهور به شهید ثانی از فقهای بزرگ شیعه در سرزمین شام بودند که در سال ۹۱۱ هـ ق. متولد و در سال ۹۶۶ هـ ق. مانند شهید اول به شهادت رسید.

علمای عامه (اهل سنت) می باشد.

پیشینه دفاع از ارتداد و دین ستیزی‌های معاصر

دوران سیاه قرون وسطی و حاکمیت هزار ساله دستگاه کلیسا با ظلمها و بیدادگری کشیشان و پادشاهانی که در پناه دین به سرکوبی مردم می پرداختند و دستگاه تفتیش عقاید کلیسا که آزادی مانند گالیله را ملحد اعلام کردند^(۱). مقدمات نهضتی طغیانگر و ضد مذهبی را پدید آورد که فرقه پروتستان و مکاتب ضد دینی از درون آن پدید آمدند.^(۲)

از جمله آن مکاتب: مکتب لیبرالیسم بود که در قرن ۱۷ با تأکید بر آزادی عقیده و طغیان علیه دین و دیانت رسمی در اروپا شکل گرفت و پناهگاهی شد تا با تکیه بر آت مسئله ارتداد تشریزه شود. در سده اخیر این موج به کشورهای اسلامی نیز رسیده است.^(۳)

نگاهی گذرا به آراء و افکار فیلسوفان پیشگام این مکتب و مقایسه آن با مجادلات مدافعین ارتداد در فصل دوم علاوه بر نشان دادن پیشینه جریانات ضد دینی پرده از میزان نوآوری جریان روشنفکری در عرصه اعتقادات و افکار آنان نیز بر می دارد.

لیبرالیسم، کیش، فلسفه و جنبشی است ناظر بر آزادی به مثابه یک روش و سیاست در حکومت... لیبرالیسم از کلمه لیبرال مشتق شده است که به یک حزب سیاسی در اوایل قرن نوزدهم اطلاق می شد. از جنبه عقیدتی می توان هم گام با خود دیده آزادی آن را تا دنیای ذهنی یهودی، مسیحی و یونانی دنبال کرد. در نخستین مراحل اروپای نوین، متفکران قرن هجدهم از قبیل دکارت، میلتون و اسپینوزا به مثابه کانالی که از طریق آن جریات فکر آزادینخواهی به تجربه اروپائی سرازیر می شد خدمت می کردند... میلتون هجومهای نیرومندی را بر علیه ماشین های سرکوبگر سانسور، رهبری کرد... و آنها به اتفاق هم روش در هم کوبنده ای علیه

۱. گی تانستا و ژان تستا. دیباچه ای بر تاریخ تفتیش عقاید، ترجمه غلامرضا افضاری، ص ۳۰.

۲. لعل نهر، جواهر، نگاهی به تاریخ جهان، تک جلدی، مترجم: مهرداد مهرین، صص ۸۶-۹۵ چاپ اول.

۳. ماله، آبر وایزاک، ژول، تاریخ قرون وسطی، ترجمه: میرزا عبدالحسین هژیر، صص ۲۸۰-۲۸۱ نشر

مؤسسات نیرومند دولتی و مذهب اعمال کردند.^(۱)

اسپینوزا (۱۶۳۲م در آمستردام هلند و یهودی است): از نظر اسپینوزا اعمال انسان از دو منبع ناشی می‌شود: ۱- نفسانیت که منشأ خودخواهی و اختلاف است. ۲- عقل که تنها نیروی آزاد و صحتار است. بنظر ایشان فی الواقع فضیلت و رذیلت در نفس الامر حقیقت ندارد و امر نسبی و اعتباری است.^(۲) از دیدگاه او ملاک خوبی و بدی سود و زیان است. او می‌گوید: مردم تکلیفی جز خودپرستی ندارند.^(۳)

جان لاک (۱۶۳۲م) از حکمای انگلیس می‌گوید: دیانت امری است مربوط به وجدان و روابط میان خدا و خلق و حکومت نباید برای مردم دین و مذهب تعیین کند... عقیده باید آزاد باشد و از جهت ایمان و عقیده متعرض کسی نباید شد و ارباب دیانت هم نباید در کارهای حکومت دخالت کنند (سکولاریزم).^(۴)

ولتر متولد ۱۶۹۴ و از متفکران مذهب فرانسوی است او مندرجات تورات و انجیل را به استهزاء می‌گرفت و اصرار می‌ورزید که وجدانات باید آزاد باشد و متعرض عقاید مردم نیاید شد و مردم باید بر اساس عقلشان عمل کنند.^(۵)

اگوست کنت (۱۷۹۸ - ۱۸۵۷ م) جامعه‌شناس فرانسوی و بنیانگذار فلسفه عقلی و پوزیتیویسم افراطی معتقد است که بر هیچ امر مطلق نمی‌توانیم معرفت پیدا کنیم و تخیل و تعقلی که مبتنی بر مشاهده نباشد. معتبر نیست. هم تجربه و هم مشاهده قادر به ادراک امور مطلق نیستند و کلیات و مسائل ماوراء طبیعی به مشاهده و تجربه و از مون در نمی‌آید. ایشان دینی را قابل قبول می‌داند که داده‌های آن با علوم تجربی روز سازگار باشد.^(۶)

هیوم اسکاتلندی متولد ۱۷۱۱ م، شارل دو منتسکیو فرانسوی (۱۷۵۵ - ۱۶۸۹) ژان ژاک

۱. مهندس فرشید، مکتب‌ها و احزاب سیاسی، ص ۱۵۲، چاپ اقبال، ۱۳۶۸.

۲. این جمله را قیاس کنید بیا میانی پلورالیسم دینی دکتر سروش در فصل ۲.

۳. فروغی، محمد علی، سیر حکمت در اروپا، ج ۲، ص ۵۴-۶۴ انتشارات صفی علیشاه، چاپ چهارم.

۴. همان، ص ۱۴۱.

۵. همان، ص ۱۸۶.

۶. همان ج ۳، ص ۱۳۷ و ۱۱۶-۱۱۳.

روسو، ولتر، ایمانوئل کانت آلمانی متولد ۱۷۲۴ م و هگل از فلاسفه آلمان و هابز انگلیسی متولد ۱۵۸۸ م از پیشگامان آزادی عقیده؛ لیبرالیسم؛ دمکراسی^(۱) و انقلاب فرهنگی در اروپا علیه عقاید دینی می‌باشند که توانستند حاکمیت کلیسا را در قرن هیجدهم متزلزل و راه را برای ارتداد از مسیحیت از یک سو و ایجاد نوعی اصلاحات از سوی دیگر یگشایند.^(۲)

علاوه بر جریان لیبرالیسم، جریان دیگری در تاریخ فلسفه غرب پدید آمد بنام پوزیتیویسم که به لیل نگرش علمی تجربی به دین زمینه را برای پدید آمدن شکاکیت مطلق علیه مذهب و گرایش به نوعی لادریگری و الحاد مساعد نمود.^(۳)

ما در فصل چهارم از همین نوشتار به تفصیل به بیان و نقد آن پرداخته‌ایم. همچنین جریان ضد دینی دیگری بنام مارکسیسم توسط یکی از شاگردان هگل به نام کارل مارکس پدید آمد که نقش بسزایی در ستیز با دین ایفا نمود.^(۴) گرچه جریان دین ستیز افراطی در اروپا معلوم نیست تا چه حد در مورد جنایات دستگاه کلیسا غلو و زیاده روی کرده باشد ولی آن چه مسلم است روح حاکم بر دوران قرون وسطی و قدرت بلامنازع کشیشان را می‌توان عامل اصلی پدید آمدن مکاتب و جریانات دین ستیز دانست که مع الاسف عده‌ای غربزده بدون توجه به عدم سنخیت اسلام و مسیحیت و بدون توجه به نقش اسلام در رشد و ترقی علوم تجربی، ریاضی، نجوم، طب و... هر آنچه دین ستیزان اروپا علیه مسیحیت و دین نوشتند را مقلدگونه بر اسلام تطبیق داده و دینی که خود بزرگترین عامل آزادی بخش در تاریخ و منشأ بزرگترین تمدن بشری در کره خاکی بوده و بزرگترین پرچمدار آزادی که جان خود و خانواده خود را بر سر آزادی بشریت فدا کرد و ملقب به سرور آزادگان جهان گردید در آن دین ظهور کرده است را با عقل ناقص خود مورد حمله قرار داده و میمون وار به تکرار همان

۱. democracy = مردم سالاری، حکومت اکثریت.

۲. پاپکین، ریچارد، کلیات فلسفه، ص ۱۲۸ - ۱۲۰، سید جمال الدین مجتبی.

۳. کاپلستون، فردریک، تاریخ فلسفه یونان، بهاء الدین / حکمت، شورم و نهرو، نگاهی به تاریخ جهان، ص ۸۶ - ۹۵، خرماهی، ج ۸، ص ۵۳، سروش اول.

۴. ر. ک. نقدی بر مارکسیسم، شهید مطهری و کتاب روش رئالیسم علامه طباطبائی.

سخنات بر علیه اسلام پرداختند غافل از آنکه آنچه در اروپا اتفاق افتاد یک جریان آزادی خواه علیه سلطه دستگاه کلیسا بود و آنچه در جهان سوم اتفاق می افتد و علیه اسلام نوشته می شود یک جریان مزدور دستگاه خشن صهیونیسم حاکم بر جهان، علیه آزادیخواهترین دین موجود می باشد! یعنی دقیقاً عکس آنچه در اروپا در دوران رنسانس رخ داده است! وارد کردن اتهامات پبی اساس به اسلام و محاکمه اسلام و ادیان الهی به جرم مسیحیت تحریف شده دوران قرون وسطی ضرورت پرداختن به این موضوع را بیش از پیش عیان نمود. تا به دلایل زیر آنرا مورد بررسی قرار دهم.

الف - حل شبهه بارادرسیکال بین حکم ارتداد و آزادی عقیده در اسلام، بعنوان یک بحث منطقی، عقلی و علمی، یک دغدغه فکری بسیار مهم و حیاتی می باشد.

ب - چهره خشنی که با استناد به حکم ارتداد از اسلام توسط مکاتب الحادی به جهان ارائه می شود. ضرورت پاسخ به این شبهه را بیشتر ملموس می کند.

ج - با تحلیل و تنقیح و تبیین ماهیت ارتداد از دیدگاه کتاب و سنت می توان جلوی بسیاری از سوء استفاده های متحجرین و کوتاه نظران را گرفت. مانند وهابیت و سلفیون که خون هزاران انسان بیگناه را تاکنون بر زمین ریخته اند و مجوز ترورهای کور و کشتار شیعیان را با همین عنوان صادر می کنند.

د - در عصر حاضر که عصر انفجار اطلاعات می باشد؛ چنین شبهاتی بسرعت تبدیل به کانون توجه مردم خصوصاً جوانان پرشور و پرسشگر و احیاناً ناراضی از وضعیت اجتماعی می شود و به صورت یک معضل و خطر جدی می تواند امنیت نظام اسلامی و اجتماع را به خطر اندازد. لذا حل این موضوع می تواند در بالا بردن ضریب امنیت ملی مؤثر باشد.

چیزی که ضرورت های بیان شده را مورد تأیید و تأکید قرار می دهد. سفارش تحقیق و پژوهش توسط دو مرکز مهم نظام برای پرداختن به این موضوع می باشد. یکی مرکز تحقیقات و پژوهش های علمی مجلس خبرگان رهبری است که ثمره آن کتاب دین و دولت در اندیشه اسلامی آقای محمد سرریش می باشد و دیگری تألیف کتابی است بنام «احکام مرتد از دیدگاه

اسلام و حقوق بشر» توسط جناب آقای سیف‌الله صارمی به سفارش مرکز تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری در سال ۷۶ که نشان می‌دهد این شبهه تبدیل به یک مسئله ملی و حتی امنیتی شده که توسط عالترین نهاد سیاسی مملکت مورد توجه قرار گرفته و دستور بررسی آن داده شده است. به همین دلیل پاسخ قاطع، منطقی و معقول به این حکم به ظاهر متعارض و مزاحم در اسلام می‌تواند به عنوان یکی از بزرگترین و کارآمدترین نظریه‌های سیاسی و کلامی در عصر حاضر تلقی شده و پایانی باشد برای مهمترین چالشی که در عرصه دین‌داری و دین‌پژوهی و دین‌ستیزی پدید آمده است.

از جمله کتابهای دیگری که در این راستا تألیف یافته. کتاب «ارتداد و آزادی بیان» تألیف مهدی عزیزیان با مقدمه آیت‌الله جعفر سبحانی و کتاب «ارتداد بازگشت به تاریکی» نوشته جعفر صادقی فدکی و کتاب ارزشمند موسوعه احکام ارتداد می‌باشد...